

20

DE
**MORBI SYMPTOMATICI
AD IDIOPATHICVM
DIFFERENTE RATIONE THERAPEVTICA**

INDVLTV
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILII INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRAE PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
FACVLTATIS MEDICAE SENIORE ET REGIORVM ALVMNORVM EPHORO,
IMPERIALIS ACADEMIAE NATVRAE CVRIOSORVM PRAESIDE, ET
REGIAR. SOCIETAT. SCIENTIAR. ANGLICAN. BEROLI-
NENS. ET MONSPELIENS. SODALI,

PRO SVMMIS IN MEDICINA HONORIBVS
SOLLEMNI RITV CAPESSENDIS

D. VIII. DECEMBR. A. S. R. 1808

PVBLICE DISPVTABIT

AVCTOR

IOANNES LVDOVICVS BEELITZ,
STENDALIA-PALAEO-MARCHIVS.

HALAE AD SALAM,
LITTERIS CVRTIANIS.

MORBI SYMPTOMATICI
AD PROPTHECUM
DATE VIKKALONE THERAPEUTICA

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
D. ANDREA ELIA BUCHNERO

NO. 1748
SOLLENNI RITU GABEREMUS

JOHANNES EVANGELIVS PLETZIS

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
MORBI SYMPTOMATICI
AD IDIOPATHICVM
DIFFERENTE RATIONE THERAPEVTICA.

PROOEMIUM.

 Cum Therapiae sit, sanitatem laesam restituere, atque ideo efficere, ut morbus, ex quo decumbit aeger, vel plane tollatur, vel, si hoc fieri nequeat, saltem imminuatur; Therapevtae non nisi cum morbis compositis pugnandum erit, si quidem tales sunt, quotquot actu inexistunt

A 2

cor-

corpori humano. Sed ea est morborum compositorum conditio, ut illi partim absoluantur serie effectuum morbosorum, quorum alius alium determinare solet, partim magnitudine et perseverantia inter se mirum in modum discrepent. Quare necesse erit, ut pro ratione casus obuii methodus medendi requiratur, quae modo ex paucioribus, modo ex pluribus indicationibus constet, adhibita vero felici curatione, sufficiat. Cuius rei quidem praeclara specimina in scriptis Auctorum prostant, qui casibus practicis resoluendis ex instituto quasi operam adhibuerunt; non inutile tamen fore iudicavi, si hanc praestantissimam Medicinae practicae doctrinam hac occasione ad principia quaedam generaliora reuocarem, cum mihi nunc incumbit, Specimen quoddam publicum inaugurale edere. Constitui ergo iam mecum, de morbi symptomatici ad idiopathicum differente ratione therapeutica differere. Tu vero L. B. has meditationes nostras aequi bonique consule!

§. I.

Si integrae adhuc, nulloque plane modo laesae fuerint actiones siue functiones singularum partium corporis humani viui: huius tunc conseruatio omnino certa erit, et de sanitatis praesentia nullum dubium remanebit. Quando vero vna vel altera harum functionum in corpore ratione suae conseruationis dissentit: tunc de morbi existentia suspitio oriri debet. Adeoque exinde manifesto adparet, morbum dissensu functionum corporis humani respectu suae uonseruationis absolui.

§. II.

Ex anatomicis fatis superque constat, partes singulas corporis humani inter se esse connexas. Neque de eo dubitari licet, quod inter singularum partium corporis functiones arctissimus nexus intercedat, id docente Physiologia. Qua de canssa tuto conficere licet, dissentiente vna functione, plures quoque alias functionis dissentire debere; vel, quod idem erit, vna dissentiens functio rationam sufficientem in se continebit, cur plures functiones simul dissentiant. Sed hic etiam opus est, vt huius dissensus causssae, praeter modo indicatas, aliae sint, ab illis plane diuersae.

§. III.

Caussa morbi, quae non fita est in alia dissentiente functione, siue in alio morbo, morbum producit, qui a Medicis *morbi idiopathici* nomine insigniri solet. Quia igitur morbus idiopathicus non proficiscitur ab alia dissentiente functione, vt sua caussa; sequitur, caussam huius morbi nullam aliam esse posse, quam pars corporis humani non essentialis.

§. IV.

Morbo idiopathico iam opponi solet *symptomaticus*. Hinc consequens erit, necesse esse, vt morbus symptomaticus pro sui caussa agnoscat partem quandam corporis humani essentialem. Hinc ergo non opus erit, vt morbus symptomaticus ab idiopathico solum determinetur. Dixi enim, eum determinari a quacunque alia functione dissentiente. Morbus vero tam idiopathicus, quam symptomaticus, sunt functionum dissensus; quare morbus symptomaticus, ab vtroque morbo originem suam ducere potest.

§. V.

Ambo hi morbo inseparabiles sunt, id quod ex §. II. apparet. Quoad caussam autem maxime a se inuicem differunt, quod docent §. III. et IV. Diuersa vero eorum differentia et relatio ad se inuicem, efficit quoque varium statum morbosum.

§. VI.

§. VI.

Nullum est dubium, quin in corpore humano aegro plures dissentiant functiones, quando nimirum morbus idiopathicus cum suis symptomatibus adest. Ex pluritate vero dissentientium functionum morbum compositum diiudicare solent Pathologi. Quilibet igitur morbus idiopathicus cum suis symptomatibus *morbum efficit compositum*, et specie, et gradu diuersum.

§. VII.

Sed adhuc grauius morbi compositi genus possibile est. Fieri nempe poterit, vt in aegro duo vel plures morbi idiopathici deprehendantur, quorum quilibet peculiaris sibi propria habet symptomata pedissequa. Haec modo descripta morbi in aegrotante quodam conditio, *morbum complicatum* efficit.

§. VIII.

Huius morbi, §. anteced. descripti, ortum ita concipere licebit. Morbus scilicet symptomaticus ita iam multatus esse poterit, vt desinat determinari a suo morbo idiopathico, vel ab alio symptomatico, vt per se perdurare queat in corpore. Nonne tunc aderit morbus, cuius existentia perdurans non amplius dependere potest a morbo alio? Nonne illum morbum idiopathicum dices (per Definit.)? Praeter hunc

casum alius adhuc hoc loco oboriri poterit. Si nimirum ad corpus aegrotantis, in quo vnum saltem morbum idiopathicum cum suis symptomatibus obferuare licuit, caussae variae admittuntur, quae in eodem nouum morbum idiopathicum producere valent tunc ex accessione caussarum istarum orietur morbus, ex cuius coniunctione cum priore morbo idiopathico necessario fit complicatio, diuersa specie atque magnitudine, pro ratione numeri, et diuersa qualitate morborum idiopathicorum hic subortorum.

§. IX.

Therapia versatur circa morborum sanationes, prout nempe in corpore humano existunt. Cuiuscunque autem speciei fuerit morbus, quo quis aegrotantium affligitur, ille non alius esse poterit, quam compositus (§. II-VI.), immo complicatus (§. VII.). Therapeutae igitur erit, morbi tam compositi, quam complicati, exactam habere cognitionem. Tunc enim rite intellecta morbi natura, facile inueniri poterunt regulae, ad facilem eius sanationem congruae; cognitis nimirum rationibus, vnde hoc opus inchoari, quomodo continuari et absolui, quidue in his conatibus saepe mutari debeat. Atque huic fundamento innititur iam diuersitas illa rationis therapeuticae ad morbos, vt id circo hanc *differentiam rationis therapeuticae ad morbos* definire liceat, per diuersitatem principii, per quod actiones Medici determinantur.

§. X.

§. X.

Regulae, secundum quas in morborum curationibus proceditur, *indicationum* nomine venire solent. Hae ita comparatae esse poterunt, vt vel morbo idiopathico, vel symptomatico respondeant. In casu priore dicuntur *primariae indicationes*, in posteriore vero casu *secundariae* adpellantur.

§. XI.

Quoniam inter morbum idiopathicum eiusque symptomata non alia obtinet relatio, quam quae in-
 recedere solet causam et effectum (§§. III. et IV.): patet, ad methodum sanandi morbos opus esse indicationibus primariis (§. anteced.).

§. XII.

Cum vero morbus symptomaticus rationem suae existentiae in morbo idiopathico suo agnoscat (§. IV.): non ita necessariae videbuntur indicationes secundariae ad morborum sanationes. Therapiae enim scopus est, regulas proponere sufficientes ad felicem curationem morborum. Si igitur scopus iste sola applicatione indicationum primariorum obtinetur, superfluas tunc fore indicationes secundarias, sine dubio quilibet mihi concedet.

§. XIII.

Si quis morbus in aegro huius conditionis esse deprehendatur, vt symptomata ibidem conspicua

B

nullo

nullo plane modo officiant salutari solutioni, tunc Therapeuta in sola indicationum primariarum applicatione adquietescere poterit. Hae enim indicationes morbo idiopathico accommodatae sunt (§. X.), adeoque iisdem rite applicatis, morbus idiopathicus tolli poterit, ita, vt sub conditione, propositione superiore stabilita, curatio felicem nanciscatur euentum.

§. XIV.

Vt vero de principiis quibusdam certis generatim prius constet, quorum beneficio intelligere licebit, an morbi, quorum curatio suscipitur, ad casum illum, in propositione (§. anteced.) adductum, referri possint, nec ne? non abs re mea alienum fore putavi, sequentia de hoc argumento hic exponere. Quisque mihi sine dubio facile concedet, omnem effectum respondere debere suae causae; hinc effectum maiorem supponere causam minorem; minorem autem effectum in eodem subiecto non nisi ex causa minori proficisci posse. Sed omnis morbus vt effectus a sua causa producitur; vnde necesse erit, vt eiusdem speciei morbus, qui in vno aegro maior, in alio minor deprehenditur, ibi maiorem, hic vero minorem sui causam habeat. Ad cognoscendas igitur harum causarum magnitudines, omnem animum dirigere oportebit. His ergo ita comparatis, operae pretium erit, rationem habere, aetatis, sexus, temperamenti, dispositionis haereditariae, vitae generis, singularium quorundam vitiorum in corporis stru-
tura,

ctura, nec non aliarum caussarum externarum concurrentium.

§. XV.

Eo enim modo, qui §. anteced. indicatur, perspectis caussarum qualitatibus, cuilibet nunc facilius iudicare licebit, an hic iste casus adsit, cui respondeat omne id, de quo disputatum est in §. antecedente?

§. XVI.

Ex modo dictis apparet, quod haec quidem generatim vera sint, specialiorum autem inuentio et applicatio adhuc difficilis ac dubia esse possit. Hoc vero ne desideretur in Differtatione mea, iuuabit, nonnulla exempla in medium proferre.

§. XVII.

Hunc censum inprimis subire videntur febres illae continuae, quibus aetas iunior magis adfligitur. Symptomata quidem sat grauiata atque vehementia occurrere videntur, quae tamen nihil periculi aut noxae in recessu habent, ita, vt Therapeuta iisdem peculiariter et appropriata remedia opponere deberet.

§. XVIII.

Merito huc referendam puto febrem catarrhalem benignam, quae in compluribus subiectis cuiuscunque aetatis occurrere solet. Coniuncta plerumque incedit symptomatibus adeo leuibus, vt vix

villam quandam mereantur attentionem. Quare superuacaneum foret, ad haec profliganda secundarias formare atque applicare indicationes. Dissiteri equidem minime volo, hanc febrium speciem fat grauiam nonnumquam comitare symptomata; sed horum origo vnice a peculiari quadam corporis constitutione derivanda erit, quorsum v. g. pertinerent consuetae congestiones versus loca superiora, ita, vt inde, concurrente febre ipsa, graues affectus anginoidei, grauiam deliria, producerentur.

§. XIX.

Porro febres quoque intermittentes ad numerum horum morborum referendas esse puto. Obseruamus enim, illas vario modo corpus affligere, minime autem ex natura atque essentia sua, sed ob peculiarem quandam corporis conditionem. Indicationes primariae ad earum curationem, missis secundariis, sufficient, nisi symptomata, ob rationem adductam, eminentioris gradus esse obseruentur. Talia vero esse possunt, grauiora congestiones sanguinis versus vasa encephali, vnde dolores capitis vehementes, mentis alienationes, immo affectus soporosi producuntur, quae singula symptomata, perseuerante imprimis spasmus peripherico, in actum deducuntur, insimul vero requirunt, vt maior sanguinis adsit abundantia, vasaque encephali prae reliquis debiliora existant.

§. XX.

§. XX.

Haud incongruum existimo, huc quoque referre suppressionem menstruae excretionis, sequiori sexui propriae, ex qua innumera perquam graua et son-
tica proueniunt incommoda, diuersimode, secundum
indiuidualem subiectorum determinationem, variantia.
Supprimuntur nonnunquam, in robustioribus et vitae
generi mobiliori adfuetis subiectis, sine admodum mo-
lestis symptomatibus. Si autem retardantur in valde
plethoricis subiectis; sanguinem simul spissum geren-
tibus, aut in iis, quae uasa aut uiscera habent debilia,
infarcta, aut obstructa, tunc maioris momenti incom-
moda inde gignuntur. In casu ergo priori eo sal-
tem erit respiciendum, ut indicationes primariae
prosequantur, et sanguis ad excretionem aptus, uasa
autem ad hanc adiuuandam permeabilia reddantur,
quo facto, omnia symptomata euanescere debent
sine secundariarum indicationum applicatione.

§. XXI.

Vtius quoque morbi cuiusdam hic mentio-
nem facere iuuabit, qui ventriculum maxime affligit.
Consistit ille in retentione et accumulatione ingestio-
rum non subactorum, quae cruda in illo retinentur,
et ad corruptionem concipiendam dein disponun-
tur. Inducunt uentriculo magnam debilitatem, quare
maius exinde suboritur impedimentum, quo minus
munere suo debite fungi possit. Oboriuntur hac ratione

B 3

pro-

prostratio appetitus, nausea, vomituritiones, ipsique vomitus, nonnumquam autem exinde euenire solet alui obstructio, a qua tandem iterum alia diuersi generis incommoda in reliquo intestinorum canali gignuntur, quae iterum alios comites habere solent. Sed omnia haec symptomata, remotis cruditatibus et roborato ventriculo, sponte demum iterum euanescent.

§. XXII.

Absoluta prima tractationis huius parte, ad secundam progredimur. Considerauimus nimirum hucusque, quando Therapeutae liceat ad morbum idiopathicum solum attendere, posthabitis eius symptomatibus. Sequitur iam ut ille casus expediatur, ubi scilicet morbi idiopathici symptomata postulant, ut illorum data quasi opera rationem habeat Therapeuta. In permultis morborum insultibus symptomata obseruantur, quae morbi idiopathici salutarem et citiorem solutionem plane impediunt, saltem hoc salutare opus iusto longius retardant. Horum morborum luculentius examen haud leuioris usus in praxi medica fore existimo. Nam ad scopum praxeos medicae rite obtinendum necessario requiritur, ut Medicus hos morbos probe cognoscat, in quibus haec symptomata prodire solent, quae supra modo dictum effectum noxium edere possunt: hoc enim cognito, facilius et certius constabit de modo prauos istos effectus mitigandi.

§. XXIII.

§. XXIII.

Quilibet mihi facile concedet, dari morbos ita comparatos, vt non nisi excretionibus naturalibus, quoad certam speciem certumque gradum subortis, salutariter soluantur. Quodsi itaque Therapeutae occurrant morbi modo indicatae indolis, tunc summae necessitatis erit, vt omnem moueat lapidem, ne vlllo modo tales salutare excretiones impediatur, vel iam subortis quibusdam impedimentis haec perdurent. Occurrunt autem interdum symptomata, tanquam morborum nunc modo indicati casus, quae excretiones naturales vel profus impediunt, vel easdem imminuunt, vel tandem augent. Quo facto necesse erit, vt inde totius morbi, ex quo decumbit aeger, salutaris solutio vel plane impediatur, vel retardetur. Ex his iam satis clare apparet, Therapeutae tunc eo innitendum esse, vt talia symptomata tempestiue praecaveantur, vel, si iam adfuerint, imminuantur, vel plane tollantur, cum id scopo Therapiae congruum sit.

§. XXIV.

Quatenus itaque solus morbus idiopathicus causam existentiae symptomatis absoluit, eatenus symptomata illi praecise respondebit. Apparet exinde, grauiorem morbum idiopathicum grauiora quoque excitare symptomata. Tunc autem morbus respectiue augebitur. Morbus vero auctus difficiliorem admittit curationem. Symptoma autem grauius causam
huius

huius status absoluit, et morbum maiorem reddit; quare quoque sequitur, ut morbus totus neque imminui, neque facilius solui queat, nisi imminutis eiusmodi symptomatibus. Nullum ergo dubium remanebit, quin imminutio symptomatum in grauioribus morborum speciebus summo studio procuranda sit.

§. XXV.

Nonnumquam comitantur morbum idiopathicum symptomata, quae nullam relationem respectu gradus ad illum habere videntur. Interim tamen ex antecedentibus constat, causam symptomatum positam esse in morbo idiopathico. Quare ortum suum huic quidem debent; quia autem gradu eidem non proportionato incedunt, necesse erit, ut plures causae ad eorum existentiam atque gradum producendum concurrant, quae tam externae, quam internae esse possunt. Posteriores saepe constituunt determinationes internae; quare ad haec attentus esse debet Therapeuta. In casu ergo quolibet symptomata quam maxime imminuenda erunt, ut morbi curatio facilitetur.

§. XXVI.

Sed aliud adhuc symptomatum genus, morborum cuiusdam speciei solutionem impediens, prodire potest. Multorum nimirum morborum causa in miasmate, sanguinem ad corruptionem disponente, latet. In genere autem constat, omne putridum et he-

heterogeneum per congruas vias e corpore eliminandum esse, si pessimos effectus, a retentione harum particularum metuendos, praecauere intendimus. Morbi autem a putrido orti symptomata coniuncta habent, quae hanc excretionem valde impedire, immo plane suppressere possunt. Quisque ergo inde facile intelligere potest, haec symptomata, quatenus excretionem salutarem harum partium putridarum impediunt, summo studio praecauenda, imminuenda, vel plane remouenda esse, ne morbus difficilioris curationis fiat, vel ex retentione materiae excernendae pessimus enascatur euentus.

§. XXVII.

Ex modo dictis adparet noxa illorum symptomatum, a quibus excretiones in morbis quibusdam salutares impediuntur. Sed dantur quoque morbi, quorum symptomata in eo consistunt, vt negotium excretionis ad summum vsque corporis detrimentum augeatur. Quantum vero detrimenti a nimium auctis excretionibus in corpus redundet sub statu sano, ex pathologicis iam satis constat. Quare maiorem effectum haec excretionis determinatio in morbis monstrare debet. Therapeutam ergo ad id vel maxime attendere oportebit, vt excretionum in morbis quibusdam augmentum conuenienti modo infringat.

C

§. XXVIII.

§. XXVIII.

Vt ea omnia, quae nunc modo prolata sunt, eo luculentius appareant, non alienum erit abs re nostra, hic exempla quaedam enarrare, ad illustrandam magisque confirmandam hancce theoriam generalem.

§. XXIX.

Primum exemplum, quod propositioni in §. XXIII. contentae respondere videtur, ex calculoso affectu depromere licebit. Omnem nempe calculum iam generatum, et residentem vel in renibus, vel in parte superiore vretherum, vel in ipsa vesica urinaria, excipiunt congestiones, omnis generis spasmi, dolores, immo inflammationes. Sed magna horum symptomatum obseruatur differentia, prout caussa apta est ad producenda vel grauiora, vel leuiora symptomata. Calculus nempe maioris, aut minoris molis, superficiei vel magis asperae, vel laeuioris esse potest. Hanc si prae se fert indolem atque conditionem, tum symptomata eadem quidem post se trahit, sed mitiora tantum; si autem illius conditionis deprehenditur, eadem, sed gradu valde ab illis diuersa producit symptomata. Ad solutionem vero affectus huius dolorifici requiritur, vt calculus excernatur. Ast, quoniam calculus constrictionem spasticam in illis viis, per quas transire debet, producit; hinc apparet, hoc symptoma imminuendum esse.

Viis

Viis enim praeclusis, excretio impossibilis redditur. Pro ratione ergo causae et inde dependentis spasmi, indicationes formandae erunt.

§. XXX.

Porro quoque, me quidem iudice, ad propositionem §. XXIV. vbi de symptomatum incremento ob concursum plurium causarum disputatur, inter alia referri meretur malum hypochondriacum incipiens, in quo non deficiunt continuae fere tensiones circa hypochondria, varia incommodorum genera circa praecordia, sed omnia leuioris gradus. Commissis vero vitiis diaetae, concurrente nimia sensibilitate aegri, dolores illi spastici circa hypochondria et loca ventriculi actutum supra modum crescunt, ita, vt gradum morbi idiopathici superare videantur. Qua de causa Therapeutae hic cogitandum erit de imminutione symptomatum.

§. XXXI.

Theoria §. XXV. innititur illis morbis, quorum causa in fluidorum quodam inquinamento latet. Praecipuam horum speciem constituunt febres illae malignae exanthematicae, vbi materia putrida per omnem humorum massam distributa esse animaduertitur, quae efficit, vt successiue omnia corporis fluida in plenariam corruptionem ruant. Vt vero funestus hic euentus praecaueatur, necessum erit, vt putridum per convenientia excretoria loca e corpore re-

moueat, id quod saluberrima ratione obtinetur, vel aucta transpiratione, vel exanthesatum productione. Si vero spasmus periphericus forsitan auctior adhuc praesto fuerit, qui efficere valet, vt vasa, per superficiem corporis excurrentia, magis constringantur, non poterit tunc fieri, vt exanthesata prodeant in conspectum, vel transpiratio in conueniente gradu succedat. Quare in genere eo respiciendum erit, vt in omni febre maligna spasmus periphericus debite mitigetur, ne maiore eius gradu atque vi miasma ad interiora corporis propellatur, et inde morbi solutio salutaris impediatur.

§. XXXII.

Contrarii quid euenire solet in febrium continuarum quadam specie, in Hectica nimirum. Pathologia docet, in hoc morbo corpus emaciari et admodum debile euadere. Sed constat quoque ex Semiologia, hanc febrem nancisci lethalem euentum, ex superuenientibus sic dictis colliquatiuis excretionibus, tam per sudorem, quam diarrhoeam. Corpus enim iam summo in gradu debilitatum est, quare eiusmodi excretiones auctae facile euenire possunt. Ne autem chronicus hic affectus tanto citius funestum fortiat euentum, opus erit, vt huic symptomatici congruis remediis occurratur.

§. XXXIII

Iam Therapiae scopus in eo consistit, vt fanitatis restitutio, quantum fieri potest, cito promoveatur.

veatur. Multos quidem ad illum impetrandum proficere modos, inter omnes constat; sed obseruamus, quamcumque morborum speciem proprium solutionis modum sibi vindicare. Hic igitur ex ipsius morbinatura progreditur, adeoque omnium optimus erit, si cum fine Therapiae consentit. Si igitur in morborum curatione versamur, probe attendere debemus, quomodo morbi solutionem natura promouere conetur, vt exinde diiudicare possimus, quid huic obsit, aut quid eandem promoueat. Ex pathologicis constat, ad hunc effectum impetrandum naturam varii generis symptomata adhibere, quorum ope via breuissima morbi solutio obtinetur. Cum res se ita habeat, nostrum esse putauimus, in sequentibus §§. huius propositionis veritatem enarratius explicare.

§. XXXIV.

Neminem fugit, multorum morborum causam ita comparatam esse, vt ad sui remotionem materiae peccantis excretionem requirat. Abundantia igitur humorum, vel laudabilium, vel minus laudabilium, vel aliarum nocuiarum materiarum, quae corpus onerant, causam ipsius morbi, vel eius incrementi, vel solutionis impedimenti constituere poterit. Nunc autem huius generis morbus numquam curationem admittet, nisi excretio succedat, quae pro qualitate et quantitate materiae peccantis proportionata est. Si ergo hac ratione morbum tollere studemus, attendendum maxime erit, an natura in eo gradu ex-

cretiones excitet, vt inde hic salutaris effectus expectari possit.

§. XXXV.

Pro differentia autem causae morbi, varii generis esse debent excretiones, quae ad solutionem concurrunt. Sed nulla excretio speranda est, nisi fluidum excernendum ad sua organa secretoria delatum fuerit. Quare hoc prius contingere debet, quam solutionem morbi, hac ratione obtinendam, expectare possumus. Sed hic quoque requiritur, vt organa secretoria in massam ad illa delatam certo gradu agant. Si ergo morbus huius conditionis in corpore latet, simulque descripti effectus symptomata coniuncta habet, tunc eius solutio sic promouenda erit, vt, si iusto minoris gradus ista salutaria symptomata fuerint, ea conuenienter augeantur.

§. XXXVI.

Quodsi hac ratione natura ipsa circa morborum profligationem versatur, huius exemplum Therapeuta sequi debet. Si igitur illa descriptae indolis symptomata ad hunc decentem gradum non euecta esseprehenduntur, tunc naturae molienti succurrendum erit, vt id arte efficiatur, ad quod producendum naturae medicatricis vires haud suffecisse videbantur.

§. XXXVII.

§. XXXVII.

Ne etiam, veritatem propositionum §§. anteced. probantia exempla, desiderentur, scopo nostro conueniet, vnum vel alterum huius rei documentum excitare, vt ita clarius perspicere liceat, qualia symptomata, qualis eorumdem gradus esse soleat, et quomodo illa fouenda atque augenda sint.

§. XXXVIII.

Exemplo hic esse poterit fluxus menstruus, qui sexui sequiori periodice familiaris est. Antequam ille prodit, multa incommoda oboriuntur, quorum praecipua in spasmodicis varii generis constrictionibus consistunt, quae si iustum gradum obseruent, successum excretionis promouebunt. Sed peccare solent hi spasmi vel gradu intensiore, vel remissiore, quam quidem requiritur ad excretionem rite perficiendam et promouendam. Casus prior huc non pertinet; de posteriore autem hic solliciti esse debemus. Quum enim ob defectum spasmodicorum excretio succedere non possit, et varii generis incommoda a sanguinis menstrui retentione metuenda sint; quilibet facile perspiciet, in hoc casu spasmodicorum augmentum promouendum esse, vt ita facilius salutaris ista excretio prodeat.

§. III.

Eadem ratione comparatum est cum fluxu haemorrhoidali, ad quem imprimis sexus potior inclinatur.
Varia

Varia hic suboriri solent incommoda, quae subsequente huius fluxus excretionefacile iterum evanescent. Hinc omnino opus est interdum, ut, si convenientes adsint indicationes, haec quoque excretio sanguinea caute et blande promoueatur, eaque propter, si motus ad eandem necessarii prorsus deficient, debite excitentur, aut si insufficientes fuerint, moderate augeantur.

§. XL.

Alia haemorrhagarum species foeminis quoque propria est, quae omnem partum, separata nempe placenta uterina, sequi debet, et fluxus lochialis nomine insignitur. Haec excretio per certum tempus conservari et durare debet. Hinc iuxta therapeutica principia necesse est, ut deficiens hic fluxus lochialis promoueatur, et ad scopum hunc obtinendum necessarii motus prudenter augeantur.

§. XLI.

Saepe contingit, ut subiecta quaedam nimium appetitui indulgeant, cibosque diversae indolis nimia in copia ingurgitent. Conciliant inde sibi morbos, originem suam ex cruditatibus in ventriculo contentis capientes. Prodeunt exinde symptomata varia, ut ructus, nausea, appetitus prostratio, vomituritiones, vomitus, immo et diarrhoeae. Horum ergo duo posteriora si superveniunt, salutarem et breuem morborum spondent solutionem; si autem non succedant,

dant, consultum omnino erit, prouide illa excitare, vt cruditates, causam talium morborum constituentes, tempestiue remoueantur.

§. XLII.

Catarrhus suffocatiuus consistit in paralytica pulmonum debilitate et inde dependente nimia mucicollectione in bronchiorum ramificationibus et vesiculis pulmonalibus. Duae ergo causae suffocationis periculum corpori inducunt. Hinc, si symptomata, quorum ope vna vel altera suffocationis causa tolli potest, superueniunt, tunc bonus adhuc sperandus est euentus. Sic e. g. tussis si accedit, eius ope mucus collectus et stagnans e pulmonibus expelli, et sic vnum respirationis impedimentum remoueri potest. Hac igitur deficiente, praestabit, pulmones ad concussorium huncce motum irritare, vel leuem etiam vomitum prouocare, vt concitata inde spasmodica diaphragmatis contractione, collecta in pulmonibus viscida et mucosa saburra tanto validius remoueatur.

§. XLIII.

Ad salutarem et faciliorem febris variolosae solutionem non solum requiritur, vt materia maligna versus corporis peripheriam propellatur, et in pustulas colligatur, sed etiam, vt hae iusto tempore in

D

sup-

suppurationem transeant. Ad hanc vero rite perficiendam requiritur febris augmentum (per princip. Pathol.); quare pro hoc scopo obtinendo iuuabit motus febriles languescentes ad conuenientem gradum excitare.

§. XLIV.

Demonstrauimus in §. VIII. quod morbus aliquis ita possit augeri, vt inde oriatur status complicatus. Cum itaque iam de diuersa ratione therapeutica, quam habet morbus symptomaticus ad idiopathicum, nobis sermo sit, merito hinc iam quoque dispiendum erit, quid tunc faciendum sit, quando morbi symptomatica cuidam complicationi producendae admodum fauere deprehendantur.

§. XLV.

Symptoma in genere determinatur ab alio morbo (§. IV). Sed extra hanc relationem ad alios morbos itidem emergere potest, tuncque illud in morbum idiopathicum degenerat, priore tamen remanente morbo idiopathico (§. VIII.). Oritur ergo tunc status complicatus, secundum definitionem in §. VII. contentam. Ne autem hoc eueniat, id inprimis necesse erit, vt Therapeuta ad ea symptomatica probe respiciat, quae hanc degenerationem in morbum idiopathicum accelerare possunt.

§. XLVI.

§. XLVI.

Huius generis autem symptomata oboriuntur in omnibus morbis grauioribus. Producentur in chronicis affectibus, vbi symptomata successiue in tantum gradum increfcunt, vt per se perdurare possint. Gignuntur tandem imprimis in illis morborum speciebus, vbi morbus idiopathicus partes respectiue ignobiliore adfligit, et symptomata producit, quae partes nobiliores occupant. Ne autem horum morborum tempestiua curatio tali complicatione retardetur, quilibet facile perspicere potest, quod haec symptomata in primo statim ortu remouenda, aut si iam increuerint, imminuenda sint, quo imminens auertatur complicatio.

§. XLVII.

Vt vero clarius elucescat, in quibus morbis imminutio seu remotio eiusmodi symptomatum, ad praecauendam complicationem, requiratur: conueniet hic quaedam exempla specialia veritatis huius proferre. Huc adeoque sine dubio pertinebunt febres acutae, quae ob sui grauitatem facile complicationi patrocinantur. In omni quidem febre congregationes sanguinis ad superiora magis diriguntur; sed in his valde augentur, ita vt facile inde oboriantur inflammatio meningum, quae alias morbum idiopathicum constituit, ex cuius accessione ad priorem

rem adhuc existentem in corpore, necessario status complicatus gignitur. Ne autem ad hanc conditionem perueniat prior ille morbus, necesse est, vt impetuosa congestio imminuatur, et sic complicatio praecaveatur.

§. XLVIII.

Morbi cuiusdam chronici, qui cum symptomatibus ad degenerationem in morbum idiopathicum pronis incedit, exemplum praebent spasmi, qui, si producuntur a sanguine spisso, facile ad generationem scirrhorum et stases inflammatorias ansam praebent. Quoniam enim sanguis per partem spastica constrictam difficulter progreditur, hinc ad alia loca copiosius propellitur, per quae si itidem ulterius libere progredi non potest, aut si partes istae ab eius maiore accumulatione debilitantur, facile tunc spissior hic humor ibidem subsistit, sicque obstructions, facile in scirrhos, aut inflammationes transeuntes, producit, quae singula mala tempestiua congestionum imminutione et spissioris sanguinis resolutione praecaueri debent.

§. XLIX.

Morbi, qui ex subita sanguinearum excretionum suppressione ortum trahunt, talia producunt symptomata, quae facillime in morbum idiopathicum

cum degenerare possunt. Huius autem generis sunt e. g. Haemoptysis, et Phthisis pulmonalis, quae ordinarie, restituta licet sanguinis excretionem, in corpore remanent. Ne igitur pessimus eiusmodi effectus a suppressa excretionem produci queat, necesse est, ut sanguinis congestio impetuosior, versus pulmones facta, ad alia loca deriuetur, et causae, restitutionem turbatae excretionem sanguineae impediens, conuenienti ratione remoueantur.

§. L.

Quoniam autem methodus, complicationes tales tempestiue auertendi, in variis Medicorum scriptis satis exacte iam exposita est: superfluum utique fore iudico, si longis exemplorum, eandem non nisi confirmantium, enarrationibus immorari vellem. Per se autem patet, haec intelligenda esse de perniciosis complicationibus, quas mature praecavere omnino necessitas postulabit. Anne vero etiam possibiles erunt salutes morborum complicationes? et quid circa illas obseruandum erit Therapeutae? Binae hae quaestiones adhuc expediendae restabunt.

§. LI.

Existencia complicationem morborum salutaris nullam inuoluere videtur contradictionem. Superius

rius iam dictum est, fieri posse, vt morbi in corpore oriantur, quorum salutaris solutio non nisi per excretiones naturales determinati gradus contingere solet, quas tamen saepius impediri deprehendimus. Ponamus ergo nunc, in casu praesente adesse morbum, vbi excretio quaedam naturalis salubris quidem foret, quae tamen, ob complura in aegro simul occurrentia impedimenta, succedere non potest. Ponamus porro, fieri, vt ad hunc morbum idiopathicum accedat alius, a quo impedimenta illa, intuitu excretionis salutaris et necessariae ad exoptatam prioris morbi solutionem, non modo superantur, sed etiam haec ipsa excretio, a nouo morbo producta, eidem simul utilis euadit; tunc necessaria hic erit complicatio, quam non immerito salutarem dicere possumus; quoniam excretio, a priore morbo idiopathico impedita, per posteriorem vero restituta, vtriusque saluari solutioni bene respondet.

§. LII.

Vt haec generaliter dicta in §. anteced. eo clarius elucescant, haud incongruum erit, hic casum aliquem specialem proponere, ex quo satis euidenter deprehendere licebit, quantum illa cum veritate consentiant. Hypochondriacus quidam, variis incommodis, quae huic malo propria esse solent, vexatus, de continuo fere frigore in extremis et pertina-

tinacissima alui obstructione potissimum conquerebatur, et reliquorum mali hypochondriaci symptomatum augmentum semper observabat, quando frigus illud extremorum et alui obstructio magis invalescebant. Accedebat tandem febris catarrhalis benigna, a commissis in regimine vitiiis inducta. Die quinto eiusdem prodiit diarrhoea, quae usque ad diem nonum continuabat. Hac excretionem efficiebatur, ut non solum febris ipsa salutariter solveretur, (sicuti id alias saepius in tali febre fieri per experientiam constat,) sed etiam prioris mali hypochondriaci symptomata mirum in modum imminuerentur. Exemplum morbi complicati sistit modo descriptus hic casus, dum nempe malum hypochondriacum cum febre catarrhali benigna iunctum erat. Salutarem autem fuisse hanc complicationem, exinde adparet, dum mali hypochondriaci incommoda imminuta fuerunt ope febris catarrhalis, solutae per diarrhoeam.

§. LIII.

Sed nunc etiam facile constare poterit, quid in casibus eiusmodi salutarium complicationum agere oporteat Therapeutam. Conueniet nempe hic ita procedere, ut magis promoueat illius morbi, in complicatione existentis, talis solutio, qualis alteri quoque morbo, simul praesenti, proficua esse potest.

§. LIV.

§. LIV.

Licet autem de reliquo negari non possit, intuitu argumenti haecenus pertractati plura utique proferri potuissent, si temporis et aliarum circumstantiarum ratio maiorem concessissent prolixitatem: facile tamen patebit, quod praecipua ad minimum momenta, ad hoc argumentum spectantia, adducta fuerint, quae ad exactiorem et specialiozem eiusdem enodationem exercitatis Lectoribus ulteriozem suppeditare possunt occasionem.

T A N T V M.

Addenda et Corrigenda.

Pag. 6. lin. 17. post vocabulum *symptomaticus*, adde: *sunt functionum dissensus; quare morbus symptomaticus* - -

Pag. 10. lin. 5. post vocabulum *idiopathicus*, addatur: *cum symptomatico simul* - -

Ibid. lin. 17. pro *causam minorem*, lege: *causam maiorem*.

Diss. med. Hal.

g. 1763/64.

ULB Halle

005 379 296

3

20

B.I.G.

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

Farbkarte #13

Inches
Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
8

**OTOMATICI
THICVM
E THERAPEVTICA**

TV
RVM ORDINIS
IDE
SIMO ET EXPERIENTISSIMO
A BÜCHNERO

PERII NOBILI,
SIS A CONSILIIS INTIMIS,
ALIS PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
GIORVM ALVMNORVM EPHORO,
CVRIOSORVM PRAESIDE, ET
R. ANGLICAN. BEROLI-
IENS. SODALI,

**CINA HONORIBVS
CAPESSENDIS**

. R. clolcccLXIII.

PVTABIT

OR

ICVS BEELITZ,
D-MARCHICVS.

SALAM,
VRTIANIS.